Jarosław Drozd
Uniwersytet Gdański
ORCID: 0000-0001-5577-5696

Panoptikum 2025, 33: 10-29 https://doi.org/10.26881/Pan.2025.33.02

Koncepcja, organizacja i przebieg 1. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdańsku (7–14 września 1974 roku)

Archiwa Państwowe przez lata przyzwyczaiły nas do tego, że na podstawie ich zasobów można opracować monografie o najważniejszych zagadnieniach z zakresu historii Polski, w tym przede wszystkim jej problemach politycznych, militarnych, gospodarczych czy społecznych. Magazyny archiwalne skrywają również mnóstwo źródeł z dziejów polskiej kultury i sztuki, w tym również sztuki filmowej. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie koncepcji, form organizacji i przebiegu 1. Festiwalu Polskich Fabularnych w Gdańsku, który odbył się między 7 a 14 września 1974 roku. Nie byłoby to możliwe bez kwerendy w zespole akt Bałtyckiej Agencji Imprez Artystycznych w Sopocie (APG OG, sygn. 408), przechowywanego w Archiwum Państwowym w Gdańsku Oddział w Gdyni oraz Państwowej Instytucji Filmowej „Neptun Film" w Gdańsku (APG, sygn. 3887) i kolekcji fotografii redaktora Marka Zarzeckiego w Gdańsku (APG, sygn. 3127), znajdujących się w zasobie Archiwum Państwowego w Gdańsku. Ten bogaty materiał źródłowy uzupełniają artykuły publikowane w trakcie festiwalu na łamach „Dziennika Bałtyckiego" oraz tygodnika „Film".

Autorstwo koncepcji 1. FPFF w Gdańsku należy przypisać trójmiejskiemu działaczowi kulturalnemu i przyjacielowi wielu artystów Andrzejowi Cybulskiemu, który 25 kwietnia 1973 roku przedstawił lokalnym władzom dokument pt. *Festiwal Filmów Polskich (projekt)* (APG OG, sygn. 408/128, k. 72–74). W myśl zaproponowanych przez niego rozwiązań impreza miała odbywać się corocznie w trzech najważniejszych miastach Wybrzeża – Gdańsku, Sopocie i Gdyni – oraz w wybranych miejscowościach ówczesnego województwa gdańskiego. Autor projektu zakładał, że realizacja tego przedsięwzięcia będzie możliwa dzięki współdziałaniu instytucji i organizacji zawodowo związanych ze środowiskiem filmowym. Niezbędne było stworzenie mechanizmów zapewniających efektywną koordynację ich działań, co powierzono Gdańskiemu Towarzystwu Przyjaciół Sztuki (GTPS). Ustalono, że w konkursie prezentowane będą polskie filmy fabularne powstałe w danym roku kalendarzowym. Ponieważ przewidywano również włączenie do programu fabularnych filmów telewizyjnych, konieczne stało się opracowanie odrębnego systemu ich selekcji.

Do udziału w wydarzeniu zaproszeni mieli być przede wszystkim twórcy i realizatorzy filmowi, a także szerokie grono pośredników kultury: krytycy, publicyści, socjologowie, filmoznawcy i organizatorzy życia filmowego, zajmujący się analizą polskiej twórczości filmowej oraz jej odbioru społecznego. Ponadto na festiwalu obecni mieli być goście obserwatorzy reprezentujący zarówno kraje demokracji ludowej, jak i państwa zachodnie.

Co ciekawe, ta ostatnia koncepcja nie pojawiła się już w kolejnych projektach organizacyjnych, podobnie jak i ta, która przewidywała udział przedstawicieli Polonii. Podstawowym celem festiwalu było dokonanie przeglądu krajowej twórczości filmowej, w tym debiutów, bowiem dotychczasowy Festiwal Debiutów Filmowych w Gdańsku miał stać się częścią składową Festiwalu Filmów Polskich w Gdańsku. Nagrodzone miały być jedynie „dzieła o trwałej wartości" i twórcy kreujący wartości socjalizmu. Obok nagród dla filmów wręczać miano i inne: za najlepszą rolę męską, kobiecą i epizodyczną, nagrody dla scenografa, scenarzysty, reżysera i opracowanie muzyczne. W dokumencie Cybulski zaakcentował, że założeniem festiwalu będzie społeczna konfrontacja twórców ze społeczeństwem, teoretykami i krytykami, czyli swoisty „ruch myśli". Miały to ułatwić konferencje programowe oraz działania rozszerzające i pogłębiające wiedzę o przemianach kulturalnych. Impreza skierowana była do czterech środowisk: wielkoprzemysłowej klasy robotniczej, środowiska wiejskiego, młodzieży studenckiej i szkolnej. Festiwal miał się zatem stać swego rodzaju laboratorium społecznym, gdyż każde z tych środowisk miało otrzymać „własne" festiwalowe kino. Równocześnie wybrane grupy społeczne (stoczniowców, portowców, studentów czy nauczycieli)

miano poddać obserwacji socjologicznej. Aby było to możliwe, należało stworzyć program i warunki dla przeprowadzenia sondaży społecznych o oglądanych filmach. W przyszłości na podstawie wyników tych badań miały nawet powstawać prace naukowe. Co więcej, festiwal miał być miejscem przedstawienia obserwacji i wyników prac na temat rozwoju krajowej kultury, a w szczególności kultury filmowej, prowadzonych przez ośrodki badawcze i samodzielnych

Fot. 1. Daniel Olbrychski z kwiatami. Źródło: APG 3127/313/14

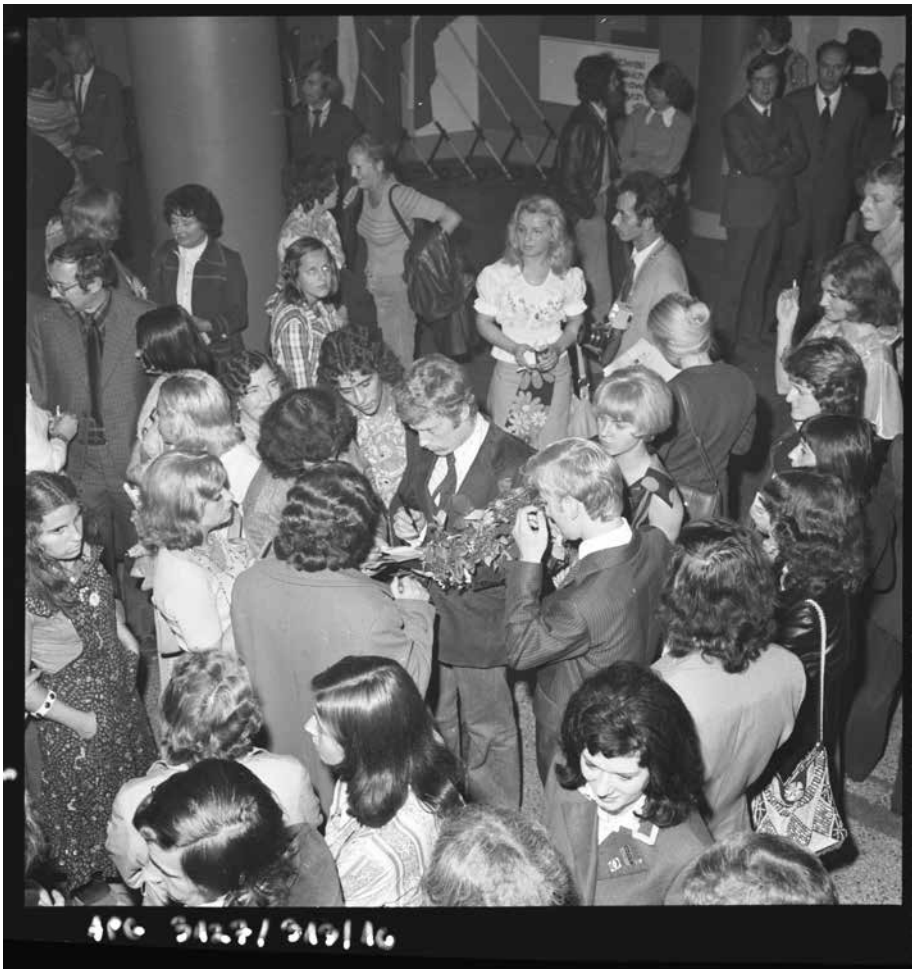
badaczy. Cybulski i jego współpracownicy (działacze partyjni oraz członkowie lokalnego środowiska kulturalnego) wierzyli w wypracowanie nowych systemów badań i działań, uwzględniających w praktyce potrzeby kulturalne różnych środowisk społecznych (przede wszystkim robotniczych). Wydarzenie miało się stać wykładnią społecznego zapotrzebowania na sztukę filmową oraz precyzować metody jej zaspokojenia, przestrzenią aktywności dla zakładowych instytucji kultury, związków zawodowych, ruchu społecznego, DKF, kin studyjnych oraz sieci placówek kultury popularyzujących film polski. W zamyśle twórcy projektu pierwszego festiwalu miał on pobudzić wymianę myśli w sferze teorii kultury filmowej, warsztatu filmowego i krytyki artystycznej, czyli zapewnić kontakt myśli krytycznej z praktyką. Tak sprofilowana impreza miała pozwalać na precyzyjne oceny tendencji i celów rozwoju kinematografii, jej funkcjonalności oraz wystarczalności w stosunku do potrzeb kształcenia osobowości „człowieka socjalizmu". O randze przedsięwzięcia świadczył pomysł, by wspomniane rozważania zamykać każdorazowo publikacją naukową. Z uwagi na miejsce, w którym miał się odbyć festiwal, uznano, że powinien być ściśle związany z turystyką krajową i międzynarodową. Wymagało to organizacji informacji kulturalnej (nie tylko polskojęzycznej), co było ukłonem w kierunku przedstawicieli Polonii oraz w mniejszym stopniu gości z Europy Zachodniej. Festiwal miał również otworzyć nowe możliwości dystrybucji polskich filmów. Postulowano, by towarzyszyły mu również wystawy „plastyki filmowej" i plakatu filmowego, sprzętu kinematograficznego oraz kiermasze książek filmowych, fotosów czy płyt z muzyką filmową (APG OG, sygn. 408/128, *Festiwal Filmów Polskich [projekt]*, k. 72–74).

Z nieznanych przyczyn pierwszy festiwal nie odbył się w 1973 roku. Być może przesunięcie go na kolejny rok miało związek z planowanymi na szeroką skalę uroczystościami trzydziestolecia PRL, co znajduje odzwierciedlenie w archiwaliach. Nowa, zmodyfikowana koncepcja imprezy, pod nazwą Ogólnopolskiego Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych, datowana jest na 28 lutego 1974 roku (APG OG, sygn. 408/128, *Film polski w XXX-lecie PRL*, k. 33–34). Inicjatywa zorganizowania festiwalu wyszła od filmowego środowiska twórczego (Naczelny Zarząd Kinematografii, Komitet ds. Radia i Telewizji, Stowarzyszenie Filmowców Polskich, Centrala Wynajmu Filmów) z jednej strony oraz władz województwa gdańskiego (Urząd Wojewódzki i GTPS) z drugiej. Konkursowy przegląd dorobku polskiej kinematografii (obejmujący filmy kinowe i telewizyjne) za okres minionych 12 miesięcy miał być konfrontacją założeń, dokonań i poszukiwań ideowo-artystycznych twórców polskiego filmu fabularnego. Celem organizatorów było ukazanie pozycji filmu w życiu politycznym i społecznym państwa oraz zainspirowanie artystów do eksploracji nowych obszarów tematycznych i podej-

mowania współczesnych zagadnień poprzez bezpośredni kontakt z odbiorcami. Działania te obejmowały również popularyzację dzieł polskiej kinematografii w różnych środowiskach Wybrzeża, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk robotniczych oraz młodzieżowych. Festiwal stwarzał też okazję do prezentacji krajowego dorobku zaproszonym obserwatorom i dystrybutorom zagranicznym. Uściślono, że wezmą w nim udział fabularne filmy kinowe przyjęte do rozpowszechniania od 1 września 1973 roku do 31 sierpnia 1974 roku oraz fabularne filmy telewizyjne. Przegląd miał być połączony z konkursem, w wyniku którego przyznane byłyby dwie nagrody główne (za najlepszy kinowy film fabularny roku i najlepszy telewizyjny film fabularny roku). Przewidziano również nagrody za poszczególne dyscypliny sztuki filmowej: scenariusz, zdjęcia, muzykę, dźwięk, scenografię oraz pierwsze i drugoplanowe role aktorskie. W dyspozycji jury pozostawała również nagroda specjalna, którą można było przyznać według uznania. Ustalono również, że do konkursu przystąpią tylko filmy kinematografii zawodowej, wyprodukowane przez zespoły filmowe i TVP oraz wybrane przez Komisję Programową. W czasie trwania festiwalu na terenie Wybrzeża miał się odbyć „Tydzień Filmu Polskiego". W jego ramach w projekcjach filmów uczestniczyć mieli twórcy, realizatorzy i aktorzy (odtwórcy głównych ról). Festiwalowemu przedsięwzięciu miały także towarzyszyć sympozjum krajowe „Film Polski w XXX-lecie Polski Ludowej" i międzynarodowe sympozjum twórców z krajów socjalistycznych. Tym samym festiwal miał być pokazem propagandowym dla zagranicznych gości, aby mogli oni poznać bieżącą produkcję polskiej kinematografii, w tym także pozycje przedpremierowe (APG OG, sygn. 408/128, *Film polski w XXX-lecie PRL*, k. 33–34).

Na tym etapie działań ustalono, że festiwal odbędzie się między 7 a 14 września w Sopocie, gdzie od 1961 roku organizowany był niezwykle popularny Międzynarodowy Festiwal Piosenki. Zaplanowano, że seanse konkursowe prezentowane będą w tamtejszych kinach Bałtyk (ul. Bohaterów Monte Cassino 30) i Polonia (ul. Bohaterów Monte Cassino 55/57), jakkolwiek filmy festiwalowe miały być wyświetlane również w kinach Leningrad w Gdańsku (ul. Długa 57), Goplana (ul. Skwer Kościuszki 10/12) i Atlantic (ul. 3 Maja 28) w Gdyni oraz Syrena w Elblągu (ul. Grobla św. Jerzego 6). Podczas trwania imprezy Przedsiębiorstwo Eksportu i Importu Filmów „Film Polski" miało zorganizować targi filmowe. Przygotowaniem i przebiegiem festiwalu kierować miał Komitet Festiwalowy, powołany przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki kierującego Naczelnym Zarządem Kinematografii, w porozumieniu z wojewodą gdańskim. Przewodniczącym Komitetu Festiwalowego zostać miał dyrektor programowy Naczelnego Zarządu Kinematografii. Pracami Komitetu Festiwalowego

w okresie przygotowawczym oraz w czasie festiwalu kierować miało biuro organizacyjne, wyłonione spośród członków Komitetu Organizacyjnego. Ustalono, że na okres trwania imprezy powołani zostaną: rzecznik prasowy, kierujący biurem prasowym, oraz kierownik artystyczny, odpowiedzialny za przebieg spotkań i dyskusji widzów z twórcami. W okresie przygotowawczym (do końca czerwca) miała funkcjonować Komisja Repertuarowa, dokonująca wyboru filmów konkursowych. Powołanie jury (w składzie maksymalnie dziewięcioosobowym) przyznającego nagrody znalazło się w gestii podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki, kierującego Naczelnym Zarządem Kinematografii (APG OG, sygn. 408/128, *Założenia organizacyjne*, k. 40–41).

Fot. 2. Daniel Olbrychski w otoczeniu fanów. Źródło: APG 3127/313/16

Nową koncepcję festiwalu przesłano następnie członkom Komitetu Festiwalowego w *Piśmie Naczelnego Zarządu Kinematografii przy Ministerstwie Kultury i Sztuki* (APG OG, sygn. 408/128, k. 37–39) z 19 marca 1974 roku. Trzy dni później, 22 marca 1974 roku, wiceminister kultury i sztuki Mieczysław Wojtczak ostatecznie zatwierdził *Regulamin I-go Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdańsku* (a nie, jak dotąd planowano, w Sopocie) (APG OG, sygn. 408/128, k. 60–63), potwierdzając dotychczasowe założenia. Nowością był *Ramowy Regulamin Pracy Dyrekcji Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdańsku* (APG OG, sygn. 408/128, k. 64), powołanej przez Komitet Festiwalowy. Czytamy w nim, że dla kierowania pracami związanymi z przygotowaniem i realizacją imprezy w kompetencjach Komitetu Festiwalowego było powołanie dyrektora festiwalu (z siedzibą w Klubie Pracowników Wojewódzkiego Zarządu Kin „Helikon") i trzech kierowników biur: programowego, organizacyjnego i prasowego. Dyrektora zaangażować miał dyrektor Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, zaś pozostałe osoby dyrektor festiwalu. Zaznaczono przy tym, że dyrekcja będzie organem podległym Komitetowi Festiwalowemu i realizującym jego postanowienia, zaś pod względem formalnym jedną z komórek organizacyjnych Wojewódzkiego Zarządu Kin. W sprawach merytorycznych i programowych dyrekcja podlegać miała Komitetowi Festiwalowemu, koordynując pracę wszystkich instytucji współpracujących przy organizacji imprezy, zgodnie z zatwierdzonym podziałem zadań. Środki finansowe dla zorganizowania festiwalu dyrekcja otrzymać miała w wysokości ustalonej w preliminarzu zatwierdzonym przez Komitet Festiwalowy (APG OG, sygn. 408/128, *Pismo Naczelnego Zarządu Kinematografii*, k. 37–39, *Regulamin I-go Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych*, k. 60–63; *Ramowy Regulamin Pracy Dyrekcji*, k. 64).

Regulamin imprezy oraz szczegóły związane z jej organizacją omawiane były następnie 1 kwietnia 1974 roku w gmachu gdańskiego Urzędu Wojewódzkiego, podczas posiedzenia Komitetu Organizacyjnego, któremu przewodniczył Jerzy Bajdor z Naczelnego Zarządu Kinematografii. W obradach udział wzięli: członek Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gdańsku i przewodniczący Wojewódzkiej Rady Związków Zawodowych Stanisław Bereśniewicz, wiceprzewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej Łukasz Balcer oraz prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Filmowców Polskich Jerzy Kawalerowicz. Po spotkaniu zostali oni przyjęci przez drugiego sekretarza KW PZPR w Gdańsku Tadeusza Fiszbacha i wicewojewodę gdańskiego Adama Langera (*I Festiwal Polskich Filmów Fabularnych*, 1974a). W komitecie znaleźli się ponadto: Jerzy Afanasjew, Lucjan Bokiniec, Roman Boniecki, Wiesław Bożym, Władysław Braun, Andrzej

Cybulski, Andrzej Kołtek, Jerzy Martyś, Bolesław Michalewski, Zygmunt Piotrowski, Mieczysław Preis, Bogdan Sienkiewicz i Eligiusz Wójcik. W skład dyrekcji festiwalu weszli Lucjan Bokiniec, Irena Nowakowska i Tadeusz Rogowicz. Kierownikiem artystycznym festiwalu mianowano Stanisława Janickiego, zaś szefem biura prasowego Mieczysława Walaska (APG OG, sygn. 408/128, *Skład Komitetu Festiwalowego*, k. 85).

Projekt preliminarza obejmował siedem kluczowych wydatków: na nagrody, jury, Komisję Repertuarową, organizację, reklamę i promocję, radę programową oraz gości, krytyków i naukowców. Na nagrody wydzielono w sumie 190 000 zł, z czego na Wielką Nagrodę Roku 1974 (za film ekranowy) 30 000 zł i Wielką Nagrodę Roku 1974 (za film telewizyjny) 30 000 zł. Poza tym na nagrody specjalne zarezerwowano: za reżyserię (25 000 zł), scenariusz, rolę kobiecą, rolę męską, scenografię, obraz i muzykę (po 15 000 zł) oraz dźwięk (10 000 zł). Dyplomy i projekty plastyczne kosztować miały 20 000 zł. Koszty pracy jury wyceniono na 66 760 zł. Przewodniczący za 15 posiedzeń (każde wyceniane na 300 zł) miał otrzymać 4500 zł. Jedenastu członków za 15 posiedzeń miało zainkasować po 250 zł, czyli razem 41 250 zł. Pozostałe wydatki kształtowały się następująco: koszty podróży 3850 zł, diety 3080 zł i zakwaterowanie 14 080 zł. Komisja Repertuarowa, składająca się z pięciu osób, za obejrzenie 50 filmów (po 60 zł za jeden) miała otrzymać 15 000 zł. Wydatki organizacyjne zamknąć się miały w kwocie 215 600 zł. W szczegółach wyglądały następująco: dyrektor (za 12 miesięcy pracy po 4000 zł – 48 000 zł), sekretarka (30 000 zł), do czego dochodziły składki ZUS (15,5%, czyli 12 100 zł), nagrody dla pracowników (2500 zł), koszty podróży (20 000 zł), diety (8000 zł), zakwaterowanie 20 osób przez 10 dni (32 000 zł), dwóch pracowników biura organizacyjnego (za 6 miesięcy 24 000 zł), dwóch pracowników biura prasowego (za 6 miesięcy 24 000 zł) oraz 10 pracowników festiwalowych za 10 dni (15 000 zł). Kolejny punkt preliminarza stanowiły koszty związane z aktorami i twórcami. Wyliczono je następująco: trzydniowy pobyt po 3 aktorów z 30 filmów kosztować miał 236 700 zł (honoraria – 162 000 zł, hotele – 43 200 zł, podróże – 31 500 zł), zaś trzydniowy pobyt po 2 twórców z 30 filmów – 49 800 zł (hotele – 28 800 zł, podróże – 21 000 zł). Zatem w sumie dla aktorów i twórców należało przygotować 286 500 zł. Na wynajem lokali biurowych przeznaczono 50 000 zł, wynajem kina (1000 miejsc) na 20 seansów – 160 000 zł. Koszty administracyjne, pocztę, telefony itp. wyceniono na 30 000 zł, zaś transport, wynajem samochodów na 50 000 zł. Druki, zaproszenia, emblematy itp. wyceniono na 40 000 zł. Koszty reprezentacyjne szacowano na 89 000 zł. Składały się na nie: organizacja przyjęcia na 300 osób, wyceniona

Fot. 3. Od lewej, na pierwszym planie: Wilhelm Hollender, Daniel Olbrychski, Jerzy Hoffman. Źródło: APG 3127/313/36

na 45 000 zł, konferencja – na 15 000 zł, kwiaty – na 9000 zł, a także fundusz dyspozycyjny – na 20 000 zł. Na inne nieprzewidziane wydatki pozostawiono 30 000 zł. Reklama i promocja kosztować miały 422 000 zł, W tym: regulamin – 10 000 zł, znaczki – 20 000 zł, programy – 40 000 zł, datownik pocztowy – 7000 zł, dekoracja miasta – 160 000 zł, biuletyny – 100 000 zł, plakaty – 25 000 zł, fotosy – 30 000 zł, i inne – 30 000 zł. Narada programowa kosztować miała 32 000 zł, w tym: sala konferencyjna na 2 dni – 10 000 zł, wydrukowane referaty – 8000 sztuk za 8000 zł, obsługa techniczna: stenogramy – 10 000 zł, dekoracja sali i nieprzewidziane wydatki – 4 000 zł. Wydatki na gości (polskich i zagranicznych) wyceniono na 248 000 zł: zakwaterowanie – 128 000 zł, diety – 120 000 zł. Szacowany koszt całego festiwalu miał zatem wynieść 1 944 860 zł (APG OG, sygn. 408/128, *Projekt preliminarza…*, k. 28, 30–32).

Aby w sposób obrazowy objaśnić skalę wyżej wymienionych wydatków i kosztów, warto wspomnieć, że zarobki ówczesnych Polaków cechowały się znacznie mniejszym zróżnicowaniem niż obecnie. Pensja często nie zależała od wykształcenia pracownika czy efektywności jego pracy (przy czym pracownicy umysłowi zarabiali mniej niż wykwalifikowani robotnicy). W 1974 roku przeciętne wynagrodzenie pracownika wynosiło 38 220 zł (12 × 3185 zł), by rok później wzrosnąć do 46 956 zł (12 × 3913 zł) (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, 2023; GOFIN.pl – Portal Podatkowo-Księgowy, 2025)[1]. Żywność była droższa niż w obecnych czasach[2] – w przeciwieństwie do cen za „usługi" kulturalne (np. bilet do kina kosztował ok. 8–10 zł).

Mając zatwierdzone koncepcję i preliminarz, 2 maja 1974 roku w Gdańsku zorganizowano inauguracyjne posiedzenie Komitetu 1. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych. Obecni na nim byli członkowie komitetu i zaproszeni goście. Spotkanie otworzył dyrektor Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku Mieczysław Preis, wyrażając radość z decyzji o organizacji festiwalu, którego współinicjatorem było gdańskie środowisko. Następnie głos zabrał Jerzy Bajdor, przewodniczący Komitetu Festiwalowego i dyrektor Zespołu Programu i Rozpowszechniania Filmów Naczelnego Zarządu Kinematografii. Przedstawił członków komitetu i dyrekcję festiwalu, a następnie omówił jego regulamin. Powiadomił zebranych, że czekają ich jeszcze trzy posiedzenia: na przełomie czerwca i lipca (na temat repertuaru i programu imprez towarzyszących), przed festiwalem (organizacyjne) oraz po festiwalu (oceniające imprezę). Po omówieniu regulaminu przewodniczący komitetu otworzył dyskusję. Jako pierwszy głos zabrał w niej Jerzy Kawalerowicz, dziękując trójmiejskim gospodarzom za podjęcie się organizacji imprezy, na którą Stowarzyszenie Filmowców Polskich czekało od kilku lat. Nawiązując do regulaminu festiwalu, postawił pytanie, czy będzie on obowiązywać tylko w 1974 roku czy również w latach przyszłych. Jako że sprawa przewinęła się w wypowiedziach także innych dyskutantów, wyjaśniono, że regulamin konsultowano ze wszystkimi zainteresowanymi i został opracowany przede wszystkim z myślą o 1974 roku. Niemniej był to dokument, który z niewielkimi zmianami i uściśleniami mógłby obowiązywać również w latach przyszłych, bowiem jego podstawowe elementy w sposób trwały określały charakter imprezy. Zaznaczono, że dyskusję nad korektą regulaminu będzie można podjąć dopiero po festiwalu, gdy da się właściwie ocenić jego

[1] Wysokość minimalnego (najniższego) miesięcznego wynagrodzenia za pracę od 1 sierpnia 1974 roku wynosiła 1200 zł (*Uchwała nr 162 Rady Ministrów…*, 1974).

[2] W omawianym okresie ceny artykułów spożywczych kształtowały się następująco: bochenek chleba – 4 zł, 1 kg cukru – 10,50 zł, kostka masła – 16 zł, 1 kg schabu – 56 zł, 1 kg kiełbasy zwyczajnej – 44 zł, 1 kg szynki – 90 zł, 1 kg sera gouda – 50 zł, 100 g kawy – 27–40 zł, 1 kg pomarańczy – 40 zł, piwo – 3,60 zł, 0,5 l wódki Wyborowej – 100 zł.

realia. W temacie sympozjum twórców krajów socjalistycznych ustalono, że będzie to impreza towarzysząca festiwalowi i w przyszłości należałoby uwzględnić wydarzenia o podobnym charakterze. Przy tej okazji zapewniono, że dla gości zagranicznych nie przewiduje się tłumaczenia filmów „na żywo", ograniczając się do przygotowania czołówek oraz krótkich streszczeń filmów. W toku dyskusji zwrócono uwagę, że wśród organizatorów festiwalu nie figuruje Komitet ds. Radia i Telewizji, podczas gdy impreza dotyczyła zarówno filmów fabularnych kinowych, jak i telewizyjnych, a obie grupy uczestniczą w konkursie na najlepszy film roku. Przewodniczący Komitetu Festiwalowego wyjaśnił, że Komitet ds. Radia i Telewizji został zaproszony do udziału w wydarzeniu na zasadach partnerstwa programowego, organizacyjnego i finansowego. Według wyjaśnień reprezentantów TVP nie mogła ona jednak partycypować w kosztach imprezy na zasadach ustalonych przez organizatora, co nie przeszkadzało w tym, aby sprawy repertuarowe uzgadniane były wspólnie poprzez udział przedstawicieli TVP w Komisji Repertuarowej oraz w jury.

W związku z planowanymi targami filmowymi zastępca dyrektora Przedsiębiorstwa Eksportu i Importu Filmu „Film Polski" Władysław Braun zapewnił o przeniesieniu targów dla dystrybutorów krajów socjalistycznych z Krakowa do Gdańska oraz wysłaniu zaproszeń do przedstawicieli krajów skandynawskich. Podkreślił, że w 1974 roku zakres targów będzie niewielki, ale aby impreza była trwała, należy jej zapewnić konieczny rozgłos. Przy okazji wskazywano, że termin festiwalu dla potrzeb targów jest bardzo korzystny. W dalszym ciągu dyskusji Kawalerowicz poruszył problem kryterium oceny filmów telewizyjnych. Jego zdaniem wymagało ono pilnego uściślenia w przyszłości, a ówczesne jury powinno filmy telewizyjne oglądać tylko na ekranach telewizorów. Następnie dyrektor festiwalu Lucjan Bokiniec, na co dzień kierownik Zakładu Nowych Technik Nauczania Politechniki Gdańskiej, przedstawił: ramowy regulamin pracy dyrekcji festiwalu, schemat organizacyjny i preliminarz kosztów. Dokumenty te oficjalnie przyjęto. Bokiniec podkreślił, że brak było jeszcze wówczas środków na pełne pokrycie wydatków przewidzianych preliminarzem i że prowadzi rozmowy w sprawie zwiększenia funduszy. Zwrócono uwagę, że koszty sympozjum powinny być wyłączone z kosztów festiwalu, bowiem impreza ta i tak byłaby zorganizowana w tym roku w kraju. W związku z tym dyrekcja festiwalu została zobowiązana do zweryfikowania grup kosztów, zgodnie z wytycznymi, które miały jej zostać przesłane przez przewodniczącego komitetu. Bokiniec zwrócił uwagę, że preliminarz festiwalu opracowano szczegółowo i zmniejszenie ogólnej kwoty wydatków będzie mogło nastąpić jedynie drogą eliminacji którejś z grup, np. rezygnując z zapro-

szenia gości zagranicznych, wydawania gazety festiwalowej czy organizowania spotkań realizatorów i aktorów z uczestnikami festiwalu.

W końcowej części posiedzenia Andrzej Cybulski postulował, by opracować projekt prezentacji filmów w poszczególnych środowiskach oraz program polityki kulturalnej Gdańska w tym zakresie, na co Jerzy Bajdor zaproponował, aby te sprawy uzgodnić w gronie lokalnych członków komitetu. W nawiązaniu do wyżej wspomnianych wystąpień Lucjan Bokiniec poinformował, że mając te kwestie już uprzednio na względzie, zadecydowano, aby gospodarzami projekcji były: w kinie Leningrad w Gdańsku – Stocznia Gdańska i Port Północny, a w kinie Goplana w Gdyni – Stocznia im. Komuny Paryskiej. Omawiając znaczenie festiwalu, reżyser Jerzy Afanasjew zwrócił uwagę, aby uzyskanie nagród festiwalowych było uwzględnione w czołówkach filmów. Chwilę później Roman Boniecki zgłosił propozycję zorganizowania w trakcie imprezy wystawy plakatów filmowych i nagrodzenie autora najlepszego z nich. Następnie głos zabrał wiceprzewodniczący WRN w Gdańsku i zarazem prezes GTPS Łukasz Balcer. Dziękując zebranym za przybycie na posiedzenie, podkreślił znaczenie imprezy dla polityki kulturalnej Gdańska. Przypomniał o tym, że środowisko twórcze od kilku lat zabiegało o festiwal i dopiero teraz starania te spotkały się z pozytywnym odzewem. Wspomniał o korzyściach, jakie dla środowiska i regionu powinna przynieść ta rozwojowa impreza, a także o tym, że m.in. z myślą o niej za dwa–trzy lata zostanie zbudowane nowe kino. Przy okazji swojego wystąpienia Balcer poddał też pod rozwagę propozycję prezentacji filmów festiwalowych w Operze Leśnej w Sopocie, podkreślając, że festiwal musi otrzymać oprawę odpowiednią do swojej rangi. Na zakończenie posiedzenia przewodniczący komitetu podkreślił wagę planowanego przedsięwzięcia, którego formuła przekroczyła pierwotne założenia. Na tym posiedzenie zakończono i umówiono się na kolejne, które miało odbyć się w Warszawie 24 czerwca 1974 roku (APG OG, sygn. 408/128, *Protokół z inauguracyjnego posiedzenia*…, k. 47–54).

Po majowym posiedzeniu Komitetu FPFF opracowano projekt dekoracji imprezy, którego autorem był Cybulski. Ustalono, że miejscami udekorowanymi zostaną: ciąg uliczny od dworca głównego PKP w Gdańsku do Długiego Targu, ciąg uliczny od dworca PKP w Sopocie przez ul. Bohaterów Monte Cassino do kortów tenisowych i Łazienek Północnych, domy studenckie w Gdańsku (ul. Polanki), Ośrodek Centralnej Rady Związków Zawodowych i kawiarnia Północna w Sopocie, kina Leningrad i Warszawa oraz ul. Grunwaldzka na odcinku między Sopotem a Oliwą. Dekoracja miała charakter informacyjno-propagandowy; pokazywała osiągnięcia polskiej kinematogra-

fii, prezentowała festiwalowe filmy oraz ich twórców. Równocześnie zwracała uwagę na „honorowych gospodarzy festiwalu", czyli lokalne zakłady pracy (APG OG, sygn. 408/128, *Scenariusz dekoracji Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych*, k. 91). Na linii dworzec główny PKP w Gdańsku–Długi Targ dekoracja zaczynała się już w dworcowym przejściu podziemnym, a kończyła przed hotelem Monopol. Składały się na nią: ekspozycje fotosów filmów festiwalowych (w każdej gablocie wyeksponowano inny), plakaty festiwalowe wzdłuż przejść, konstrukcja ekspozycyjna przed gmachem dworca PKP (wykorzystywana przez Jarmark Dominikański), gdzie prezentowano powiększone fotosy aktorów oraz logo FPFF, transparent na elewacji dworca z napisem: „Gdańsk wita twórców filmu polskiego". Ulica Długa została główną aleją festiwalową, więc w witrynach okien sklepowych znalazły się fotosy aktorów filmowych (w każdym oknie jeden), środkiem ulicy miały zostać ustawione plansze graficzno-tekstowe (każda poświęcona jednemu filmowi), a w oknach pierwszych pięter powiewały flagi z logo festiwalu. Na wysokości kina Leningrad, w poprzek ulicy, zawieszono transparent z napisem: „Film nasza ruchliwa i dynamiczna wiadomość", a 100 m dalej, w kierunku Złotej Bramy, pojawiło się inne hasło: „Jedność sztuki i pracy. Klasa robotnicza gospodarzem Festiwalu". W holach kina znalazła się fotograficzna prezentacja załogi Stoczni Gdańskiej, produkcji stoczni i ekspozycje fotogramów Portu Północnego z uwzględnieniem wizyt artystów. Na witrynie księgarni przy ul. Długiej wyeksponowano książki o tematyce filmowej. Oryginalnym elementem dekoracyjnym był Neptun przebrany za pana Wołodyjowskiego, co miało związek z tym, że po sąsiedzku, w Dworze Artusa (w Sieni Gdańskiej), zorganizowano wystawę kostiumów i rekwizytów z filmu *Potop*. Z górnego okna Ratusza Głównego spływał w dół wąski pas płótna przypominający taśmę filmową z kadrami z popularnych filmów i seriali telewizyjnych, m.in. z *Potopu*, *Hubala*, czy *Czterech pancernych i psa*. Udekorowany został również skwer obok Domu Prasy (na Targu Drzewnym). W tym celu wykorzystano konstrukcję z Jarmarku Dominikańskiego, która posłużyła ekspozycji plakatów i fotosów. Na skwerze wokół pomnika króla Jana III Sobieskiego ustawiono metalowe formy przestrzenne, wyobrażające taśmę filmową. Podobne znalazły się na placu przed Ratuszem Staromiejskim, zaś na elewacji klubu studenckiego Żak zawieszono planszę z napisem: „Studenci zapraszają na filmy Andrzeja Munka". Pomiędzy pasami ruchu ul. Grunwaldzkiej, na odcinku od rogatek Sopotu do Gdańska Oliwy, zostały ustawione plansze z postaciami filmowymi i scenami rodzajowymi z filmów (przedzielone stojakami z flagami festiwalowymi), wykonane przez studentów na plenerze „FART 74". Zadbano też o szczególny wystrój Sopotu. Od wyjścia z peronu od strony dworca ustawiono pas plakatów filmowych. Drugą po Długiej ulicą festiwalową została ul. Bohaterów Monte Cassino,

na której wykorzystano wszystkie dekoracje z Festiwalu Piosenki, przekomponowane dla potrzeb FPFF. Wzdłuż ulicy ustawiono stoiska z książkami i albumami o tematyce filmowej, płytami z muzyką filmową i pocztówkami przedstawiającymi aktorów. Ten swoisty kiermasz został połączony z rozdawaniem autografów przez gwiazdy filmowe. W witrynach sklepów wyeksponowano rysunki związane z polskim filmem i festiwalem autorstwa gdańskiego rysownika satyrycznego Zbigniewa Jujki. Na molo oprócz flag o imprezie przypominały wielkogabarytowe kolorowe kadry z filmów, które umożliwiały wsunięcie własnej głowy w miejsce np. głowy ekranowej Baśki Wołodyjowskiej. Znak graficzny festiwalu wyróżniał również hotele i biura (APG OG, sygn. 408/128, *Scenariusz dekoracji Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych*, k. 92–94).

Pierwszą edycję Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych zainaugurowano 8 września 1974 roku o godz. 17.00 w kinie Leningrad projekcją *Potopu* (1973–1974, reż. Jerzy Hoffman). Na sali obecni byli aktorzy, twórcy filmowi, dziennikarze, działacze kultury, szefowie kinematografii ZSRR, Czechosłowacji i NRD oraz liczna publiczność. Ze strony władz przybyli wiceminister kultury i sztuki Mieczysław Wojtczak, wicewojewoda Jan Mariański i drugi sekretarz KW PZPR Tadeusz Fiszbach. Do konkursu przystąpiło 17 filmów kinowych (5 premierowych) i 13 telewizyjnych. W pierwszej grupie znalazły się: wspominany *Potop*, *Godzina za godziną* (1974, reż. Roman Załuski), *Ciemna rzeka* (1973, reż. Sylwester Szyszko), *Nie będę cię kochać* (1973, reż. Janusz Nasfeter), *Nagrody i odznaczenia* (1973, reż. Jan Łomnicki), *Opowieść w czerwieni* (1974, reż. Henryk Kluba), *Pójdziesz ponad sadem* (1974, reż. Waldemar Podgórski), *Zapamiętaj imię swoje* (1974, reż. Siergiej Kołosow), *Gniazdo* (1974, reż. Jan Rybkowski), *Zapis zbrodni* (1974, reż. Andrzej Trzos-Rastawiecki), *Drzwi w murze* (1973, reż. Stanisław Różewicz), *Sanatorium pod klepsydrą* (1973, reż. Wojciech J. Has), *Palec boży* (1972, reż. Antoni Krauze), *W pustyni i w puszczy* (1973, reż. Władysław Ślesicki), *Iluminacja* (1972, reż. Krzysztof Zanussi), *Nie ma mocnych* (1974, reż. Sylwester Chęciński) i *Hubal* (1973, reż. Bohdan Poręba). Wśród konkursowych filmów telewizyjnych: *Jej portret* (1974, reż. Mieczysław Waśkowski), *Tak bardzo zmęczeni* (1972, reż. Wojciech Marczewski; był to 3. odcinek serialu *Odejścia, powroty*), *Dwoje bliskich obcych ludzi* (1974, reż. Włodzimierz Haupe), *Chleba naszego powszedniego* (1974, reż. Janusz Zaorski), *Sędziowie. Tragedya* (1974, reż. Konrad Swinarski), *Strzał* (1974, reż. Sylwester Szyszko), *Dziewczyna i gołębie* (1973, reż. Barbara Sass-Zdort), *Stan wyjątkowy* (1974, reż. Sylwester Chęciński), *Nocleg* (1973, reż. Feliks Falk), *Uszczelka* (1974, reż. Andrzej Konic), *Stracona noc* (1973, reż. Janusz Majewski), *Chłopcy* (1973, reż. Ryszard Ber) i *Profesor na drodze* (1973, reż. Zbigniew Chmielewski). Konkursowe filmy, na pokazach zamkniętych w kinie Bałtyk w Sopocie, oceniało jury pod przewodnictwem

Kawalerowicza (*I Festiwal Polskich Filmów Fabularnych*, 1974b). Zasiedli w nim także: aktorka Antonina Gordon-Górecka, pisarz i kierownik artystyczny Teatru Wybrzeże, przewodniczący Gdańskiego Oddziału Związku Literatów Polskich Stanisław Hebanowski, krytyk filmowy i redaktor naczelny Programów Filmowych TVP Jacek Fuksiewicz, operator filmowy Mieczysław Jahoda, pisarz i krytyk filmowy Aleksander Jackiewicz, zastępca redaktora naczelnego tygodnika „Film" Zbigniew Klaczyński, rektor Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. L. Schillera w Łodzi Stanisław Kuszewski, reżyser filmowy Daniel Szczechura, kompozytor i kierownik Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia i Telewizji Józef Patkowski oraz Jerzy Bajdor.

Pierwsza edycja Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych była imprezą zaadresowaną nie tylko do środowisk twórczych, ale także do szerokiej widowni. Po seansach filmowych odbywały się spotkania i dyskusje twórców filmowych i aktorów z widzami, gdyż ideą przewodnią wydarzenia był „sojusz świata pracy z kulturą i sztuką" (APG, sygn. 3887/128, *Sojusz świata pracy z kulturą i sztuką*, k. 334). Wśród dyskutantów znaleźli się pracownicy największych lokalnych zakładów pracy, m.in. Stoczni Gdańskiej im. Lenina, Hydrobudowy-4, zarządów portu w Gdańsku i Gdyni, Dalmoru, Polskich Linii Oceanicznych, Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni czy Gdańskiej Stoczni Remontowej. Spotkania te odbywały się w kinach Leningrad i Warszawa. Ze swoimi idolami rozmawiali też mieszkańcy hotelu robotniczego Stoczni im. Lenina oraz kadra oficerska garnizonu gdańskiego. Miejscem spotkań widzów z twórcami i aktorami stały się również sopockie Łazienki Północne i SPATiF. Na tamtejszym molo przy okazji festiwalu otwarto wystawę polskiego plakatu filmowego, zawierającą ponad 100 prac z różnych okresów, począwszy od 1948 roku (od plakatu Tadeusza Trepkowskiego do filmu *Ostatni etap* aż po dwa wówczas najnowsze plakaty Eryka Lipińskiego do *Potopu*). Wystawa cieszyła się dużym zainteresowaniem i trwała do 17 września (*Informator festiwalowy*, 1974a, 1974d). Uzupełnieniem pokazów kinowych, spotkań i dyskusji były zorganizowane przez Przedsiębiorstwo Eksportu i Importu Filmu „Film Polski" Targi Polskich Filmów Fabularnych i Krótkometrażowych, uroczyście otwarte 11 września 1974 roku. W pokazach, które odbywały się w kinie Polonia w Sopocie, uczestniczyły komisje kwalifikacyjne kinematografii z Bułgarii, CSRS, Jugosławii, NRD, Rumunii, Węgier i ZSRR. Wśród zaprezentowanych obrazów było 15 fabularnych filmów pełnometrażowych, jeden dokumentalny i 30 krótkich metraży. Targi, odbywające się po raz 12., zostały tym razem włączone do kalendarza imprez festiwalowych i zapowiedziano, że odtąd obie imprezy odbywać się będą równocześnie (*Informator festiwalowy*, 1974b). W przedostatnim dniu festiwalu (12 września) twórcy i krytycy, przedstawiciele władz polskiej kinematografii oraz publiczność

spotkali się w Sali Mieszczańskiej Ratusza Miejskiego w Gdańsku na dyskusji „okrągłego stołu", przeprowadzonej pod hasłem „Film polski w 30-leciu". Omawiano tam najważniejsze zagadnienia dotyczące historii i teraźniejszości polskiego filmu, dyskutowano nad współczesnymi problemami artystyczno-estetycznymi i ideowymi kinematografii, zwracając uwagę na potrzebę propagowania w kinie polskim nurtów twórczych, podejmujących aktualne problemy życia (*I Festiwal Polskich Filmów Fabularnych*, 1974c). Nazajutrz w Sopocie nastąpiło otwarcie międzynarodowego seminarium stowarzyszeń filmowych z krajów socjalistycznych, poświęconego wychowawczej roli filmu oraz pozycji filmu socjalistycznego na tle kinematografii światowej (*Ostatni dzień I Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych*, 1974).

Fot. 4. Ceremonia zamknięcia 1. FPFF. Źródło: APG 3127/313/51

Uroczystość zamknięcia festiwalu odbyła się 14 września 1974 roku o godz. 18.00 w kinie Leningrad, które po brzegi wypełnili twórcy, wykonawcy oraz tłumy publiczności. Przybyli tam również: wiceminister kultury i sztuki Mieczysław Wojtczak, zastępca kierownika Wydziału Kultury KC PZPR Jan Kasak, drugi sekretarz KW PZPR w Gdańsku Tadeusz Fiszbach, zastępca wojewody gdańskiego Jan Mariański, prezydent Gdańska Andrzej Kaznowski oraz dyrektor generalny Komitetu ds. Radia i Telewizji Janusz Wilhelmi. Wszyscy z zainteresowaniem oczekiwali na ogłoszenie werdyktu jury. Długie brawa rozległy się w chwili, gdy przewodniczący jury Jerzy Kawalerowicz podał do wiadomości, że Wielką Nagrodę 1. FPFF przyznano filmowi Jerzego Hoffmana *Potop*. Nagrodę specjalną jury otrzymał film Krzysztofa Zanussiego *Iluminacja*. W kategorii filmów kinowych dwie równorzędne nagrody przyznano filmom *Zapis zbrodni* Andrzeja Trzosa-Rastawieckiego i *Ciemna rzeka* Sylwestra Szyszki. Nagrodę za najlepszą rolę kobiecą przyznano Ludmile Kasatkinie, która zagrała w polsko-radzieckiej koprodukcji *Zapamiętaj imię swoje*, a nagrodę za najlepszą rolę męską otrzymał Daniel Olbrychski, czyli Kmicic w *Potopie*. Ponadto Zygmunt Samosiuk został laureatem nagrody za zdjęcia do *Zapisu zbrodni*, a Jerzy Skarżyński i Andrzej Płocki zostali nagrodzeni za scenografię do *Sanatorium pod klepsydrą*. W kategorii filmów telewizyjnych nagrodę specjalną otrzymał film Andrzeja Konica *Uszczelka*. Dwie równorzędne główne nagrody przyznano *Sędziom. Tragedyi* Konrada Swinarskiego i *Jej portretowi* Mieczysława Waśkowskiego. Nagrodę za scenariusz do filmu *Profesor na drodze* otrzymali Henryk Czarnecki i Zbigniew Chmielewski. Za najlepszą rolę kobiecą w filmach *Jej portret* i *Chleba naszego powszedniego* nagrodzono Małgorzatę Pritulak, a za najlepszą rolę męską Henryka Bąka w *Uszczelce*. Za najlepsze zdjęcia w *Tak bardzo zmęczeni* nagrodę otrzymał Sławomir Idziak, zaś za muzykę do *Sędziów. Tragedyi* Stanisław Radwan. W plebiscycie publiczności laureatami zostały obrazy: w kategorii filmów kinowych *Potop*, *Nie ma mocnych* i *Nie będę cię kochać*. W kategorii filmów telewizyjnych: *Stan wyjątkowy*, *Dwoje bliskich obcych ludzi* i *Jej portret*. Wszystkie wyżej wymienione nagrody ufundowały zakłady przemysłowe patronujące imprezie: Gdyńska Stocznia Remontowa, Hydrobudowa-4, PLO, Dalmor, Stocznia Gdańska im. Lenina, Stocznia im. Komuny Paryskiej w Gdyni oraz Zarząd Portu Gdańsk i Gdynia. Galę zakończył wiceminister kultury i sztuki Mieczysław Wojtczak, podkreślając wielką rangę festiwalu, gratulując laureatom i dziękując organizatorom. Następnie pożegnał wszystkich słowami: „Do zobaczenia za rok" i zapoczątkował długą festiwalową tradycję, której sukcesorem jest Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni. Galę finałową zakończyła projekcja filmu *Pokolenie* (1954, reż. A. Wajda), przed którą Tadeusz Łomnicki, odtwórca głównej roli, podzielił się z publicznością swoimi uwagami na temat tej produkcji.

Pierwszy Festiwal Polskich Filmów Fabularnych okazał się imprezą ze wszech miar udaną. O zainteresowaniu, jakie wzbudził, świadczą choćby liczby: w ciągu 7 dni zaprezentował 55 pokazów festiwalowych (konkursowych), w których uczestniczyło 32 761 widzów, a w kinach wyświetlono 228 seansów. Wśród gości festiwalu znalazło się 67 aktorów, 19 reżyserów, 9 operatorów i 117 dziennikarzy filmowych. Ogromna rzesza widzów uczestniczyła również w 52 spotkaniach z aktorami (*I Festiwal Polskich Filmów Fabularnych zakończony*, 1974). Biorąc pod uwagę wszystkie 228 seansów filmowych zorganizowanych w czasie trwania festiwalu w 16 trójmiejskich kinach, wpływy z biletów wyniosły 348 782 zł (APG OG, sygn. 408/128, *Pismo Wojewódzkiego Zarządu Kin…*, k. 288). Po festiwalu odezwały się też głosy krytyki, choć obiektywnie oceniono, że zorganizowano go w wyjątkowo trudnej sytuacji, bowiem w Trójmieście brakowało wówczas kina, które mogłoby spełnić standardy kina festiwalowego, oraz hotelu, który zmieściłby wszystkich uczestników imprezy. Mimo to organizatorzy poradzili sobie z tymi przeszkodami, aranżując pokazy konkursowe w czterech kinach Gdańska, Sopotu i Gdyni, z których jedno wyodrębniono na użytek gości festiwalowych. Zorganizowano również transport z centrum do kwater w domach studenckich (nr 3, 4, 7 i 9), hotelach Monopol w Gdańsku i Grand w Sopocie oraz do prywatnych kwater w Sopocie, a ponadto wydłużono godziny pracy niektórych lokali gastronomicznych. Jak zauważył Bogumił Drozdowski na łamach miesięcznika „Film", „brak rutyny organizacyjnej można zapisać tylko na korzyść całego przedsięwzięcia, które nie zdążyło się jeszcze zinstytucjonalizować, a więc także zbiurokratyzować i zdemoralizować" (Drozdowski, 1974, s. 3–4). I za to również warto dobrze wspominać ten pierwszy festiwal.

Bibliografia

Archiwum Państwowe w Gdańsku (APG), sygn. 3887/128, *Sojusz świata pracy z kulturą i sztuką. Spotkania twórców i aktorów filmów konkursowych z załogami Trójmiasta*.

Archiwum Państwowe w Gdańsku Oddział w Gdyni (APG OG), sygn. 408/128, *Festiwal Filmów Polskich (projekt)*.

APG OG, sygn. 408/128, *Film polski w XXX-lecie PRL (ustalenia na dzień 28 lutego 1974 roku)*.

APG OG, sygn. 408/128, *Pismo Naczelnego Zarządu Kinematografii przy Ministerstwie Kultury i Sztuki nr PRF-III-N-4530/150/74 z 19 marca 1974 roku*.

APG OG, sygn. 408/128, *Pismo Wojewódzkiego Zarządu Kin Przedsiębiorstwa Państwowego nr Dra-12/123/75 z dnia 10 kwietnia 1975 roku do Wojewódzkiej Agencji Imprez Artystycznych w Sopocie*.

APG OG, sygn. 408/128, *Projekt preliminarza Ogólnopolskiego Festiwalu Filmów Fabularnych*.

APG OG, sygn. 408/128, *Protokół z inauguracyjnego posiedzenia Komitetu Festiwalowego I-go Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych Gdańsk 7–15 września 1974 roku, sporządzony 2 maja 1974 roku*.

APG OG, sygn. 408/128, *Ramowy Regulamin Pracy Dyrekcji Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdańsku*.

APG OG, sygn. 408/128, *Regulamin I-go Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych Gdańsk 7–15 września 1974 roku zatwierdzony przez Wiceministra Kultury i Sztuki Mieczysława Wojtczaka w dniu 22 marca 1974 roku*.

APG OG, sygn. 408/128, *Scenariusz dekoracji Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdańsku 7–15.IX.1974*.

APG OG, sygn. 408/128, *Skład Komitetu Festiwalowego*.

APG OG, sygn. 408/128, *Założenia organizacyjne*.

Prasa

Drozdowski, B. (1974). *Co jest grane*. „Film", nr 39.

I Festiwal Polskich Filmów Fabularnych (1974a). „Dziennik Bałtycki", 2 kwietnia.

I Festiwal Polskich Filmów Fabularnych (1974b). „Dziennik Bałtycki", 8–9 września.

I Festiwal Polskich Filmów Fabularnych (1974c). „Dziennik Bałtycki", 13 września.

I Festiwal Polskich Filmów Fabularnych zakończony. „Potop" laureatem Grand Prix (1974). „Dziennik Bałtycki", 15–16 września.

Informator festiwalowy (1974a). „Dziennik Bałtycki", 10 września.

Informator festiwalowy (1974b). „Dziennik Bałtycki", 11 września.

Informator festiwalowy (1974c). „Dziennik Bałtycki", 12 września.

Informator festiwalowy (1974d). „Dziennik Bałtycki", 13 września.

Ostatni dzień I Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych (1974). „Dziennik Bałtycki", 14 września.

Źródła internetowe i dokumenty

GOFIN.pl – Portal Podatkowo-Księgowy (2025). *Przeciętne wynagrodzenie za lata od 1950 r. do 2025 r.* https://wskazniki.gofin.pl/wskaznik/126/przecietne-wynagrodzenie-za-lata-od-1950-r-do-2024-r [dostęp: 23.08.2025].

Uchwała nr 162 Rady Ministrów z dnia 5 lipca 1974 r. w sprawie podwyżki najniższych wynagrodzeń (1974). „Monitor Polski", nr 26, poz. 154.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (2023), *Przeciętne wynagrodzenie od 1950 r.* https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/przecietne-wynagrodzenie-w-latach [dostęp: 23.08.2025].

Abstract

The article reconstructs the conception, organisation and course of the 1st Polish Film Festival in Gdańsk (7–14 September 1974) on the basis of extensive archival research and contemporary press accounts. It traces the evolution of the Festival's institutional framework, from Andrzej Cybulski's initial project to its final state-approved form, revealing its dual function as both a showcase of national cinema and an instrument of cultural policy in the Polish People's Republic. Particular attention is given to programming strategies, organisational structures, and social ambitions of the Festival, including audience engagement and ideological aims. The study also analyses the budget, infrastructure, and accompanying events, situating the inaugural Festival within broader debates on film culture, distribution, and state patronage.

Słowa kluczowe: film polski, festiwal, kinematografia, Gdańsk

Keywords: Polish film, film festival, cinematography, Gdańsk